

Repík lekársky *Agrimonia eupatoria* L. Produkčný porast sa môže zakladať priamo semenom (na jeseň), alebo výsadbou priesad (september - október). Repík potrebuje piesočnato-hlinité, humózne, vápenaté pôdy, má nízke nároky na vlahu, semená je potrebné pred výsevom stratifikovať. Výsev sa robí do riadkov širokých 0,40m, priesady sa vysádzajú do sponu 0,4 x 0,3 m. Povolená je odroda Krajový a Peter. Zberá sa kvitnúca vňať na začiatku kvitnutia, úroda vňate je 50 - 60 kg.100m². Repík má protizápalový účinok, pomáha pri hojení rán, na žalúdočné a črevné katary.

Šalvia lekárska *Salvia officinalis* L. Založenie produkčnej plochy je možné priamo semenom (marec - apríl), alebo výsadbou priesad (máj alebo september). Šalvia potrebuje hlinito-piesočné, vápenaté, stredne ťažké pôdy, vhodnou predplodinou sú okopaniny, strukoviny, zeleniny. Potreba osiva je 4,5 - 5,0 kg.ha⁻¹. Povolená je odroda Krajová. Zberajú sa listy alebo bylinné zakončenia tesne pred kvitnutím, suší sa pri teplote do 35°C, úroda suchej vňate je 3,0 – 3,5 t.ha⁻¹. Šalvia má protizápalové účinky, používa sa na kloktanie, liečenie hnisavých rán, znižuje koncentráciu cukru v krvi.

Yzop lekársky *Hyssopus officinalis* L.

Vysieva sa priamo semenom (apríl), alebo sa vysádzajú priesady (máj). Potrebuje ľahké až stredne ťažké vápenaté, piesočnato-hlinité pôdy, slnečné teplé a chránené pozemky. Na hektár je výševok 0,6 - 0,8 kg, vzdialenosť riadkov je 0,3 - 0,5 m, priesady sa vysádzajú do sponu 0,45 x 0,45 m. Povolená je odroda Blankyt. Zberá sa vňať na začiatku kvitnutia zrezaním alebo skosením vo

výške 0,15 m nad povrchom, suší sa pri teplote do 35°C, úroda vňate je 25-40 kg na 100 m². Yzop má protizápalové účinky, používa sa proti nadmernému poteniu, lieči aj choroby dýchacích ciest.

Ing. Iveta Čičová, PhD., Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav rastlinnej výroby, Bratislavská cesta 122, 921 68 Piešťany

NÁRODNÉ POĽNOHOSPODÁRSKE
A POTRAVINÁRSKE CENTRUM
VÝSKUMNÝ ÚSTAV RASTLINNEJ
VÝROBY

Liečivé rastliny v pestovateľskej praxi

Pestovanie liečivých rastlín na Slovensku má dlhoročnú pestovateľskú tradíciu. Liečivé rastliny, ktoré sa používali v ľudovom liečiteľstve boli divorastúce druhy, ale i odrody získané výberom. V oficiálnej medicíne sa v súčasnosti používa na Slovensku 150 domácich a 70 dovážaných druhov rastlín s liečivými účinkami. Liečivé rastliny majú rozsiahle využitie hlavne v humánnej a veterinárnej medicíne, v potravinárstve, v kozmetike, ale aj ako okrasné rastliny a sú tiež dôležitým zdrojom potravy pre včely. Veľa druhov sa pestuje aj na farmách, ako doplnkové rastliny oševného postupu.

Bazalka pravá *Ocimum basilicum* L.

Porast sa zakladá priamo semenom, alebo výsadbou priesad (po 15. máji). Bazalka potrebuje hlboké kypké pôdy s dostatkem vápnika a vhodnou predplodinou sú okopaniny. Spon výsadby je 30-45 cm x 30 cm. Bazalka je citlivá na mráz, povolená odroda sa volá Ohře. Zbiera sa vňať na začiatku kvitnutia 20 cm vysoká, suší sa v tieni do 35 °C. Úroda je približne 0,8 - 1,2 t.ha⁻¹. Bazalka sa používa ako korenina, v kozmetike, aromatikum, karminatívum, antiseptikum.

Majorán záhradný *Majorana hortensis* Moench.

Porast sa zakladá priamo semenom, alebo výsadbou priesad (po 15. máji). Majorán sa sadí do hlinito-piesočnatých pôd s dostatkem humusu, je náročný na teplo a svetlo. Potreba osiva na hektár je 4,5 - 5,0 kg na výsev priamo. Vzdialenosť riadkov je 0,3 - 0,45 m, priesady sa sadia do sponu 0,3 - 0,5 x 0,10 - 0,15 m. Povolená je odroda Marcelka. Vňať sa zberá viackrát do roka, asi 5 cm nad zemou, suší sa v tieni do 40°C.

Majorán je korenina, má veľké využitie v kuchyni, podporuje trávenie.

Nechtík lekársky *Calendula officinalis* L. Porast sa zakladá priamo semenom (do 15. apríla). Nechtík obľubuje hlinité, stredne ťažké humózne pôdy, pozemky orientované na slnečné a chránené miesta. Organizácia sejby: výševok je 200-400 g na 100 m², šírka riadkov 0,4 - 0,5 m. Povolená je odroda Plamen. Na sušenie sa používajú jazykovité kvety bez kalicha, alebo celé kvetné úbory s kalichom, úroda sušených kvetov 15-20 kg na 100m². Nechtík má protizápalový účinok, využíva sa v kozmetike aj v potravinárstve.

Rumanček kamilkový *Matricaria recutita* L.

Vysieva sa priamo semenom, najlepšie na hlinito-piesočnaté pôdy, má vysoké nároky na svetlo, vhodné predplodiny pre rumanček sú obilniny a olejiny. Rumanček sa vysieva v troch termínoch: skorý jesenný výsev (od 15.8. do 25.9), neskorý jesenný výsev (od 20.10), skorý jarný výsev (po 15. marci). Povolené sú odrody Bona, Novbona, Lutea, Goral. Zberajú a sušia sa celé kvety v sušiarňi do 35°C, úroda býva 350-800 kg.ha⁻¹. Rumanček má protizápalové účinky, používa sa na liečbu kožných ochorení, v kozmetike a v potravinárstve.

Dúška tymianová *Thymus vulgaris* L.

Produkčný porast sa zakladá priamo semenom (apríl), alebo výsadbou priesad (marec). Dúška obľubuje ľahké vápenaté hlinitopiesočnaté pôdy, potrebuje teplé, slnečné a chránené plochy. Organizácia sejby: výševok 20-50 g.100 m² na priamy výsev do riadkov 0,45 m, priesady sa vysádzajú do sponu 0,45 x 0,20 - 0,30 m. Povolená

odroda sa volá Krajový. Zberá sa vňať na začiatku kvitnutia, za suchého počasia, výška strniska 50 - 100 mm. Vňať sa suší do 35°C, úroda je 20 - 40 kg 100 m². Tymian je korenina, lieči choroby dýchacích ciest, má antibakteriálne a protizápalové účinky.

Levandula úzkolistá *Lavandula angustifolia* L.

Produkčné plochy sa zakladajú priamo semenom (marec - apríl), alebo výsadbou priesad. Levandula vyžaduje ľahké, suché vápnité pôdy, slnečné a pred vetrom chránené polohy, exponované na južných svahoch. Organizácia sejby: výševok 20 - 40 g.100 m² na priamy výsev do riadkov 0,45 m, priesady sa vysádzajú do sponu 0,20 x 0,20 m. Povolená odroda

je Krajová. Zber kvetu je postupný od júla do augusta, sušenie je najlepšie vo zväzkoch do teploty 35°C, úroda suchých kvetov je 2 - 5 kg na 100 m², úroda vňate je 15 - 20 kg.100 m². Levandula je výborné antiseptikum, má účinok na centrálnu nervovú sústavu ako sedatívum, používa sa v kozmetike a potravinárstve.

Mäta pieporná *Mentha x piperita* L.

Množí sa iba vegetatívne. Pre rast a produkciu vyžaduje kvalitné černozemné a hnedozemné pôdy, vhodnou predplodinou sú okopaniny a olejiny. Vysádza sa na jeseň alebo na jar výhonkami, vzdialenosť riadkov 0,60 m, na 100 m² je potrebných 1500 - 2000 kusov priesad. Povolená je odroda Perpeta. Vňať sa zberá dva až trikrát za rok, suší sa pri teplote do 35°C, úroda suchej vňate je 30 - 40 kg.100 m². Mäta má protizápalový a antiseptický účinok, má rôzne vnútorné aj vonkajšie použitie v kozmetike, potravinárstve.

Medovka lekárska *Melissa officinalis* L.

Môže sa siať priamo zo semena (marec - apríl), ale výhodnejšia je výsadba priesad (druhá dekáda mája). Medovka potrebuje hlinito-piesočnaté až hlinité pôdy, humózne, má vyššie nároky na teplo. Založenie produkčného porastu: výševok je 0,4-0,6 kg.ha⁻¹, vzdialenosť riadkov 0,45 m, priesady sa sadia do sponu 0,3 x 0,3 - 0,5 m. Povolená je odroda Citra. Zberá sa vňať tesne pred kvitnutím, dva až trikrát za rok, suší sa do 35°C, úroda suchej vňate je 20-40 kg.100 m². Najčastejšie použitie je pri nervových ochoreniach, sedatívum, na uvoľnenie kĺčov, v kozmetike, v potravinárstve.

Pamajorán obyčajný *Origanum vulgare* L.

Môže sa siať priamo semenom (marec - apríl), alebo výsadbou priesad. Nie je náročný na pôdu, pestuje sa na zásaditých a výhrevných pôdach. Založenie porastu: výsev skoro na jar do riadkov 0,5 m, alebo priesady do sponu 0,5 x 0,3 m. Zberá sa kvitnúca vňať, suší sa pri teplote do 35°C, úroda suchej vňate je 1,8 - 2 t.ha⁻¹. Využíva sa ako korenina, na liečbu respiračných ochorení, ako mierne antiseptikum, na ochorenia nervovej sústavy.

